

Nr 39

Utlåtande i anledning av motioner angående sjukpenningklass vid s. k. bristyrkesutbildning.

Andra lagutskottet har behandlat två till lagutskott hänvisade motioner, I: 226 av fru *Landberg* och herr *Larsson, Lars*, samt II: 254 av herrar *Franzén* i Motala och *Henrikson*.

I motionerna, vilka är likalydande, har hemställts, »att riksdagen måtte besluta om sådan ändring av bestämmelserna i AFL 3:e kap. att ändring av sjukpenningklass ej skall ske vid genomgång av s. k. 'bristyrkesutbildning' samt att vederbörande utskott framlägger förslag till lagändring.»

Gällande bestämmelser m. m.

Inplacering i sjukpenningklass inom den allmänna försäkringen sker på grundval av antagande om vad den försäkrade kan komma att erhålla i arbetsinkomst. Tillfälliga inkomständringar inverkar inte på bedömningen. Om den försäkrade lämnar förvärvslivet skall han normalt inte längre vara sjukpenningförsäkrad. Avbrott av kortare längd — intill sex månader — medför emellertid enligt praxis ingen ändring i den försäkrades klassplacering.

De angivna reglerna tillämpas i princip även för arbetslösa. Visar det sig att avbrott i förvärvsarbete är föranlett av oförvållad arbetslöshet ändras dock inte klassplaceringen, så länge den försäkrade genom anmälan hos arbetsförmedlingen eller på annat sätt dokumenterat sin avsikt att stå till arbetsmarknadens förfogande.

För arbetslösa som genomgår yrkesutbildning genom arbetsmarknadsverkets försorg ändras inte placeringen i sjukpenningklass, detta oberoende av utbildningstidens längd. Även den som efter förmedling av arbetsvårdsorgan undergår arbetsvård i form av bl. a. yrkesutbildning skall kvarstå i sin tidigare sjukpenningklass (3 kap. 5 § sista stycket lagen om allmän försäkring). Motivet härför är att den försäkrade efter avslutad arbetsvård skall kunna återinträda i de rättigheter till sjukpenningförmåner som gällde vid arbetsvårdens början.

Vid studier i allmänhet gäller att vederbörande ej får tillhöra den obligatoriska sjukförsäkringen om studierna pågår längre tid än sex månader. Sådan studerande kan emellertid teckna frivillig försäkring med en sjukpenning om högst 15 kr. per dag.

Sedan november 1966 bedriver arbetsmarknadsstyrelsen en utbildningsverksamhet som kallas bristyrkesutbildning. Sådan utbildning, såvitt angår

icke-arbetslösa, jämställs vid placering i sjukpenningklass med utbildning i allmänhet. Omfattar utbildningen mer än sex månader får vederbörande alltså inte kvarstå i sjukpenningklass under utbildningen.

Bristyrkesutbildning omfattar vissa yrken som årligen upptas i en särskild förteckning. Utbildningstiden kan variera betydligt, f. n. mellan 10 veckor och ett år. Utbildningen omfattar tre kategorier: arbetslösa, handikappade och de som önskar utbildning utan att vara arbetslösa i sitt yrke. Under budgetåret 1967/68 uppgick antalet deltagare i bristyrkesutbildning till 423. Tillströmningen till sådan utbildning väntas bli väsentligt större i framtiden.

Framställning till Kungl. Maj:t

Arbetsmarknadsstyrelsen har i skrivelse till Kungl. Maj:t den 3 april 1968 aktualiserat frågan om sjukpenning vid bristyrkesutbildning. Verket anmärker inledningsvis att bl. a. på grund av arbetsmarknadsläget bristyrkesutbildningen blivit av mindre omfattning än beräknats. En rekryteringshämmande effekt har också varit de ändringar i sjukpenningklass som icke-arbetslösa får vidkännas. Arbetsmarknadsstyrelsen anför vidare:

Enligt gällande bidragsbestämmelser utgår vid frånvaro på grund av sjukdom oavkortade utbildningsbidrag under 2 dagar per utbildningsmånad. Detta innebär sålunda, att en person, som deltar i bristyrkesutbildning, som uppgår till 7 månader, vid sjukdom erhåller utbildningsbidrag under högst 14 dagar. Tvingas vederbörande på grund av sjukdom avbryta utbildningen under vilken han sålunda nollklassats, äger han inte uppbära sjukpenning från försäkringskassan, förrän han på grund av förvärvsarbete på nytt inplacerats i sjukpenningklass. Alternativet för honom kan i sådant fall bli att ansöka om socialhjälp.

Arbetsmarknadsstyrelsen har vid överläggningar med Riksförsäkringsverket påtalat dessa förhållanden och hemställt, att någon ändring av bristyrkesfallens sjukpenningklass — oavsett utbildningens längd — inte måtte vidtagas, men ej vunnit gehör för denna framställning.

Med åberopande av vad som ovan anförts anhåller arbetsmarknadsstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder syftande till att förhindra att »icke arbetslösa» personer, som deltar i bristyrkesutbildning — i likhet med vad som gäller för arbetslösa m. fl., som genomgår arbetsmarknadsutbildning — får sin sjukpenningklass ändrad så länge utbildningen pågår.

Riksförsäkringsverket har den 24 maj 1968 avgivit yttrande över arbetsmarknadsstyrelsens framställning. Verket anför att den gällande ordningen åtminstone i vissa fall kan medföra otillfredsställande konsekvenser samt förklarar att verket för sin del inte har något att erinra mot att frågan om ändrade bestämmelser upptas till prövning.

Inom riksförsäkringsverket har den 18 december 1968 upprättats en promemoria med förslag till ändring av 3 kap. 5 § lagen om allmän försäkring. Lagändringen skulle innebära att deltagande i bristyrkesutbildning inte skulle föranleda ändrad klassplacering i sjukförsäkringen. Promemorian har remissbehandlats.

Utskottet

En förvärvsarbetande som övergår till att studera får i princip ej tillhöra den obligatoriska sjukförsäkringen om studierna omfattar mer än sex månader. För arbetslösa som yrkesutbildas genom arbetsmarknadsverkets försorg gäller emellertid att de bibehåller sin placering i sjukpenningklass oavsett utbildningstidens längd. Samma regel gäller för dem som undergår arbetsvård i form av yrkesutbildning.

Sedan november 1966 bedriver arbetsmarknadsverket utbildning i vissa särskilt angivna yrken till vilka det finns behov av arbetskraft (bristyrkesutbildning). I sådan utbildning deltar arbetslösa, handikappade och personer som utan att ha blivit arbetslösa önskar utbildning till annat yrke. För sistnämnda kategori gäller att de ej får tillhöra den obligatoriska sjukförsäkringen om utbildningen omfattar mer än sex månader. Motionärerna vänder sig mot detta förhållande. De framhåller som angeläget att den berörda utbildningsformen får större omfattning och att man bör undanröja de hinder som ligger i vägen för ökat deltagande. Motionerna mynnar ut i ett yrkande om lagändring innebärande att ändring av sjukpenningklass ej skall ske vid genomgång av bristyrkesutbildning.

Genom initiativ från arbetsmarknadsstyrelsen har den i motionerna upptagna frågan redan aktualiserats hos Kungl. Maj:t. Inom riks försäkringsverket har utarbetats ett förslag till lagändring som remissbehandlats. Det finns alltså anledning att anta att Kungl. Maj:t tämligen snart kommer att ta ställning till en lagändring av det slag som begärs i motionerna. Med hänsyn härtill synes inte motionerna böra föranleda något initiativ från riksdagens sida. Utskottet vill endast tillfoga att en utsträckning av den obligatoriska sjukförsäkringen till den kategori som nu är aktuell även kan medföra krav på ökat sjukpenningsskydd för andra grupper som bedriver liknande utbildning.

Med hänvisning till det anförda får utskottet hemställa,

att motionerna I: 226 och II: 254 inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 22 april 1969

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Strand (s), Dahlberg (s), Hübinette (m), Wanhainen (s)*, Österdahl (fp), fru Grethe Lundblad (s)*, herr Axelson (fp)* och fröken Pehrsson (cp)*;

från a n d r a kammaren: herrar Gustavsson i Alvesta (cp)*, Jonsson i Mora (fp)*, Nordberg (s)*, Nilsson i Kalmar (s)*, Aldén (s)*, fru Håvik (s), herrar Olsson i Mölndal (s)* och Carlshamre (m).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.